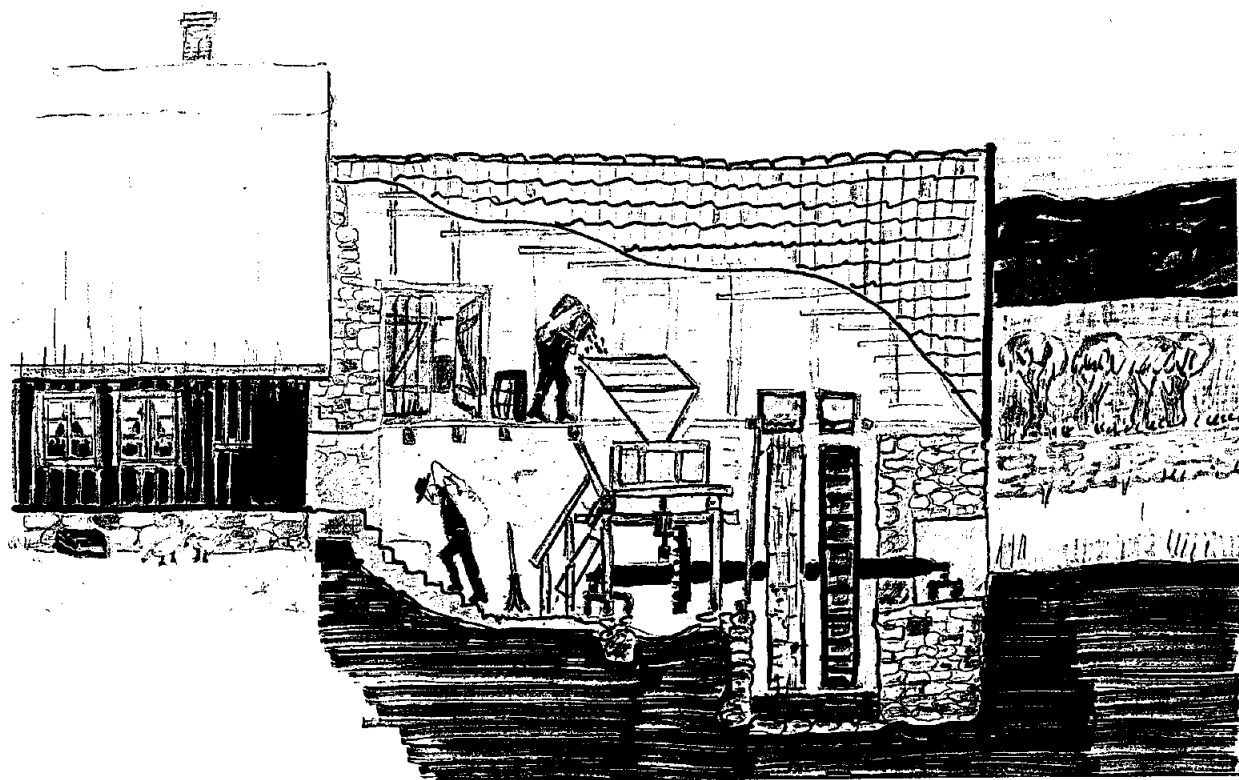

PETTER GOTTHARD von KOCHENS

VATTENMÖLLA

250 år

(1758-2008)

**Jubileumsvisning 20 september 2008
arrangerat av Vattenmöllekommittén.**

ÅRTAL I VATTENMÖLLANS HISTORIA

1629 Vattenmöllan omnämns första gången.

1692 Den första beskrivningen av kvarnen görs. Kvarnen var mindre än dagens byggnad och hade ett vattenhjul.

1718 Den äldsta kartan över Vattenmöllan upprättas av Anton Ciöpingen.

1758 Den befintliga kvarnen med två vattenhjul uppförs av Krapperups ägare P. G. von Kochen. För arbetet svarar timmerman Bengt Andersson, Sönnarslöv och murmästare Franck, Ängelholm. Den 12 augusti är första vattenhjulet klart så att man kan provmala och den 11 december maler man för första gången med båda paret stenar.

1787 Vattenmöllan synas. Den består av boningshus och två uthus förutom kvarnen.

1830-tal Det befintliga boningshuset byggs som ersättning för ett äldre hus. Även det äldre boningshuset hade varit sammanbyggt med kvarnen.

1897 All malning upphör i Vattenmöllan. Möllaren Sven Berggren tar över Bräcke möllå och hans svärson kommer istället att bruka Vattenmöllan som torp. Kvarnverket tillfaller jordägaren Krapperup. Kvarndammen läggs igen.

1911 Kvarnverket rivs men kvarnhuset står kvar.

1930-tal Norra delen av kvarnhuset får nytt tak. En brädgavel sätts upp mot husets södra del, där kvarnverket stått. Här står rester av kvarnstolen kvar. Norra delen av huset görs om till matkällare och förråd.

2004 Vattenmöllekommittén bildas.

VATTENMÖLLEKOMMITTÈN, bildad 2004

Under 1900-talet användes kvarnhusets norra del som matkällare medan den södra stod tom. Kvarnrännan hade lagts igen och inne i huset samlades vatten. Maskineriet hade rivits ut och sannolikt togs ekstockar från kvarnstolen m. m. när de behövdes på annat håll. Någon gång vid 1900-talets mitt fick dock kvarnhuset ett nytt tak, vilket kom att rädda huset för framtiden.

År 2004 förvärvades Vattenmöllan av Hasse Hansson, ättling till de arrendatorer som i generationer bott och drivit Vattenmöllan. Samma år bildades den fristående kulturföreningen **Vattenmöllekommittén** och en första dokumentation gjordes. Det visade sig att uppgifter i Krapperups godsarkiv relativt väl beskrev Vattenmöllan, att dokumentation och uppmätning på plats och studier av liknande möllor kunde ge en god bild av hur anläggningen sett ut och fungerat.

Vid övertagandet stod det vatten flera decimeter över golvet, och byggnaden var full av skräp och skrot. Fönstret och gaveln i söder var trasiga, kvarnstolen hängde halvrutten i bjälkarna och västra muren höll på att rasa ut.

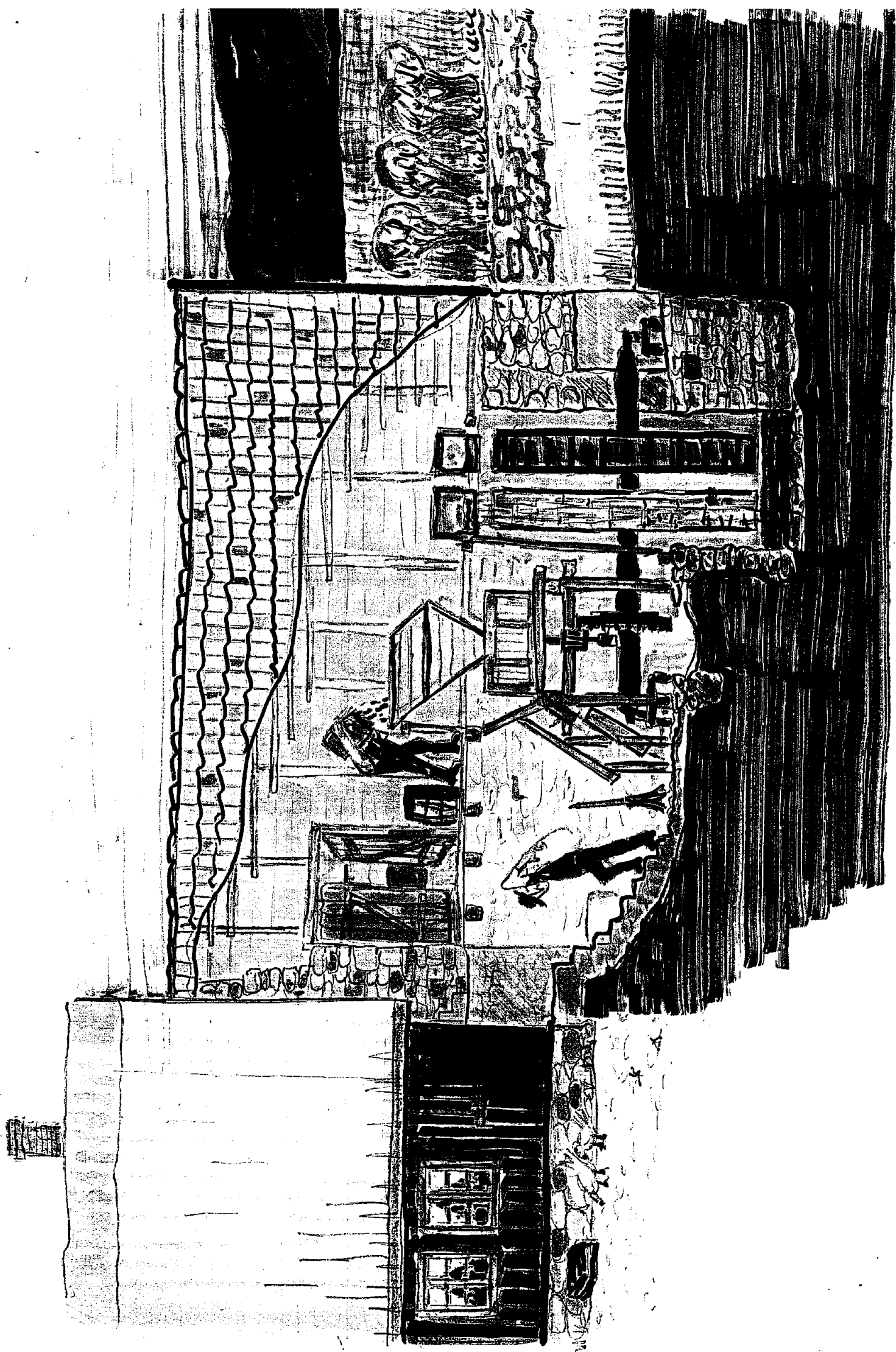
Efter städning av byggnaden lagades först södra gaveln och ett nyrenoverat gammalt fönster sattes in (leverantör **Fönsterhantverk Vindöga**). Därefter grävdes kvarnrännan fram utanför huset och en ordentlig dränering skapades. För detta arbete erhöles stöd från **Stiernstedt-Kockenhus kulturstiftelse**. Vattnet i byggnaden sänktes därmed med ungefär en meter.

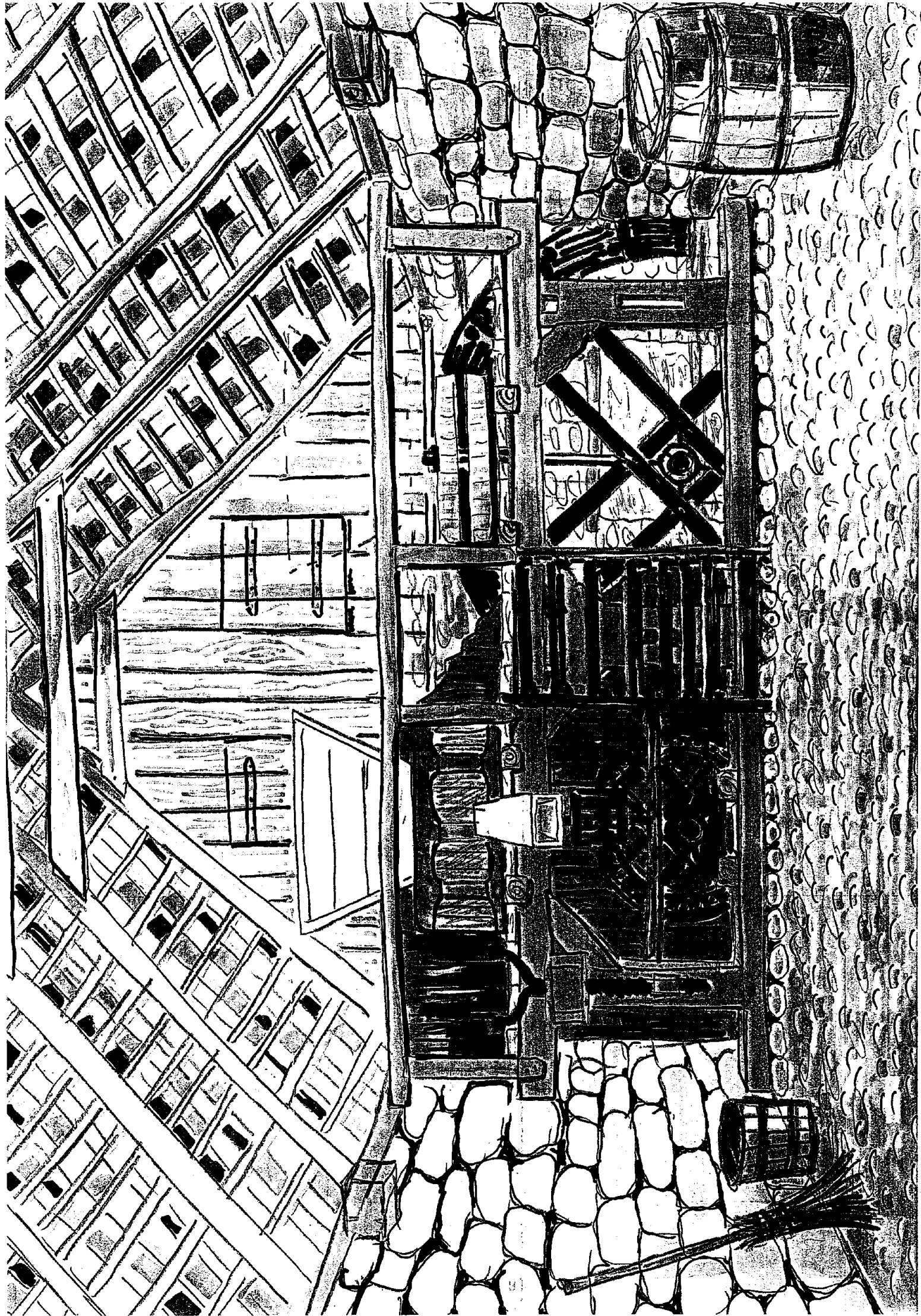
Genom tillmötesgående från **Länsstyrelsen i Skåne**, **Gustav VI Adolfs fond för svensk kultur** och **Gyllenstiernska Krapperupstiftelsen** kunde **Domstens kulturbyggnadsfirma** anlitas för ett större arbete. Delar av västmuren togs ner, en port öppnades och muren byggdes upp igen, med de gamla stenarna, lerbruk och kalkbruk. Ovanför denna byggdes ett rakt valv med ekplankor och tre nya furubjälkar insattes, där det fanns spår av sådana. Virket levererades av **Nyhamns såg och båtbyggeri**, Bräcke. Därmed var byggnadens huvudstruktur säkrad.

Under 2008 återupptogs arbetena med medel från Krapperupstiftelsen. Med ekvirke från Nyhamns såg- och båtbyggeri kompletterade Domstens kulturbyggnadsfirma den svårt skadade kvarnstolen och stommen till stänkväggen mot vattenrännan. En ny dörr sattes in med beslag levererade från **Kullabygdens byggnadsvård**.

Vattenmöllekommittén arbetar ideellt för att rädda en s. k överloppsbyggnad, ett hus som är kulturhistoriskt värdefullt men saknar nutida funktion. Oavlönat arbete och bidrag från olika institutioner är förutsättningen för att komma vidare. Kommittén hoppas kunna gå vidare med takreparation, fogning av murverk och längre fram påbörja en rekonstruera av kvarnverket. Denna process måste bygga på seriösa forskningsrön och tar sin tid. I framtiden hoppas vi kunna visa hur en vattenmølla i Kullabygden såg ut och fungerade under 1700- och 1800-talen.

Den som önskar sponsra, hjälpa till eller på annat sätt engagera sig i Vattenmöllekommitténs arbete är välkommen att kontakta kommitténs ordförande Henrik Ranby (042-34 42 52)

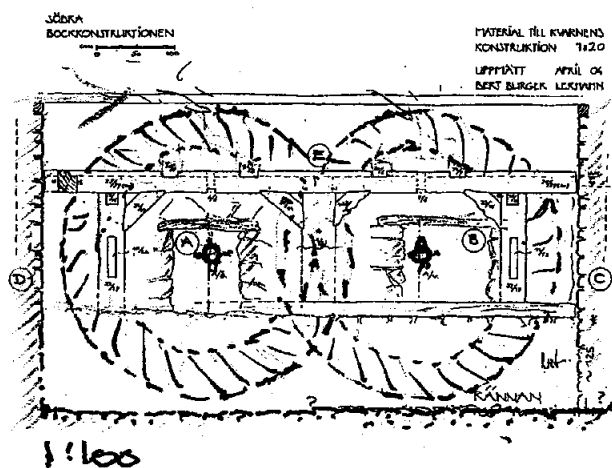
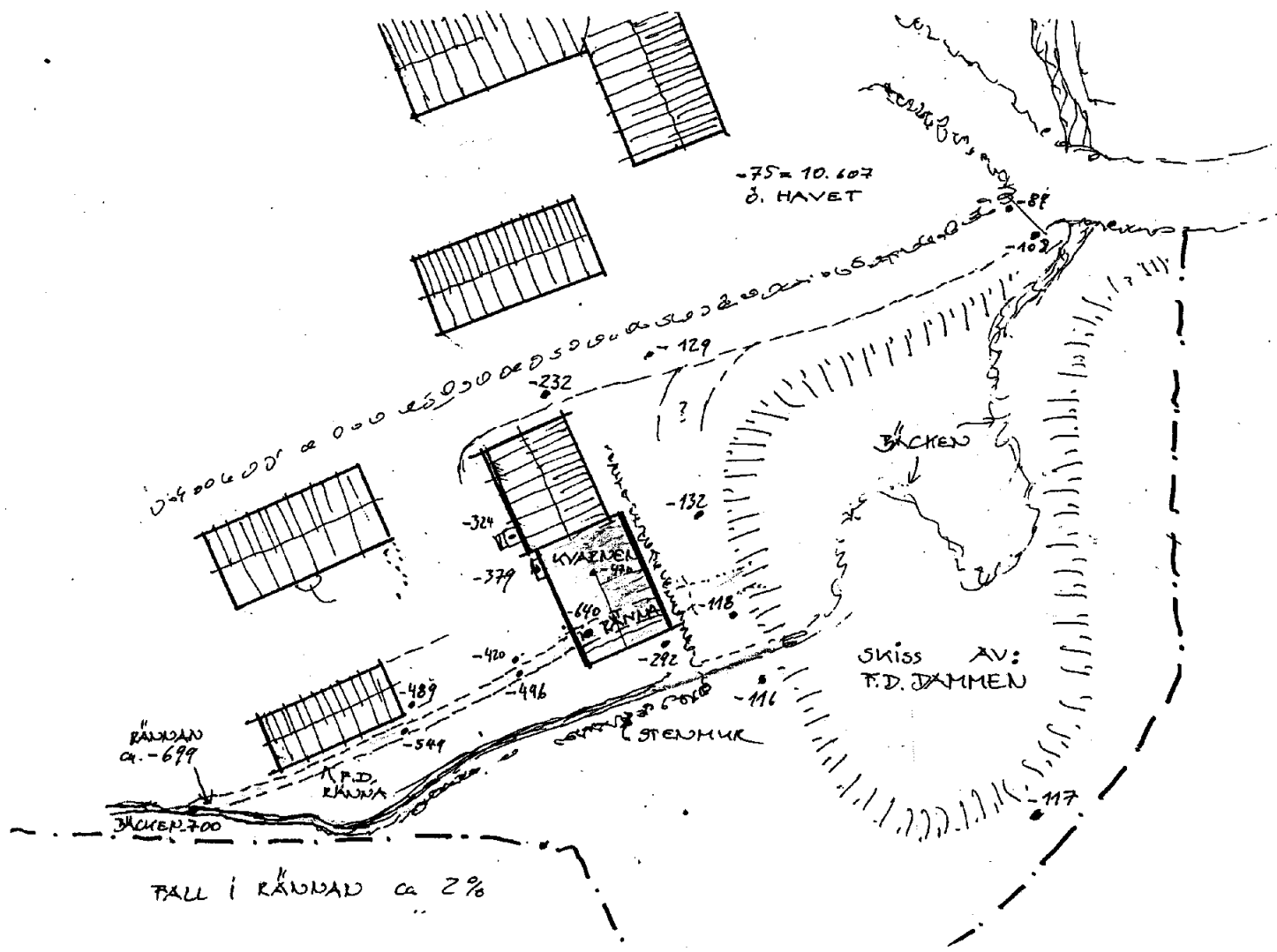
DOKUMENTATION OCH RITNINGAR

Ambitionen i Vattenmöllekommittén är att alla restaureringsarbeten skall bygga på ett noga övervägt kunskapsunderlag, bestående av **dokument, byggnadsarkeologiska spår och jämförelser med liknande vattenkvarnar.**

För Vattenmöllan finns dels en beskrivning av bygget 1758, dels olika syneprotokoll som berättar om mått, konstruktion och utseende. I byggnaden finns ett antal spår som kan tolkas och berätta om hur helheten sett ut och fungerat.. Kunskap kan också fås genom jämförelser med andra vattenkvarnar, exempelvis Pålsjö mölla i Helsingborg och Ruveröds kvarn vid Ljungbyhed. Byggandet av vattenkvarnar präglades av en mycket lång kontinuitet. Man kan läsa Vitruvius' arkitekturskrift från antiken om hur en vattenkvarn skall byggas, studera tyska kopparstick från 1700-talet m. m. och i princip känna igen sig i Vattenmöllan. En del av fascinationen ligger just i detta, att det i hushållningen centrala malandet av mjöl till brödbak var sig likt i Europa i 2000 år. Räknar vi med den gamla Vattenmöllan, omnämnd första gången 1629, är det inte osannolikt

Här presenteras dels arkitekt Bert Burgers uppmättningsritningar med inlagda rekonstruktioner av kvarnmaskineriet, dels Henrik Ranbys pedagogiska skisser hur Vattenmöllan bör ha sett ut och fungerat.

Från en damm öster om byggnaden nådde vattnet via rännor in i byggnaden, där de satte fart på de två 4-meters vattenhjulen. Vattenmöllan var alltså en ganska stor kvarn med dubbel uppsättning vattenhjul och två par stenar. Sannolikt var den den största vattenkvarnen som byggdes i Kullabygden. Via kugghjul drevs kvarstenarna, som låg på ett särskilt kvarnloft uppe på kvarnstolen. På vinden, som har mycket kraftiga bjälkar, fanns magasin.

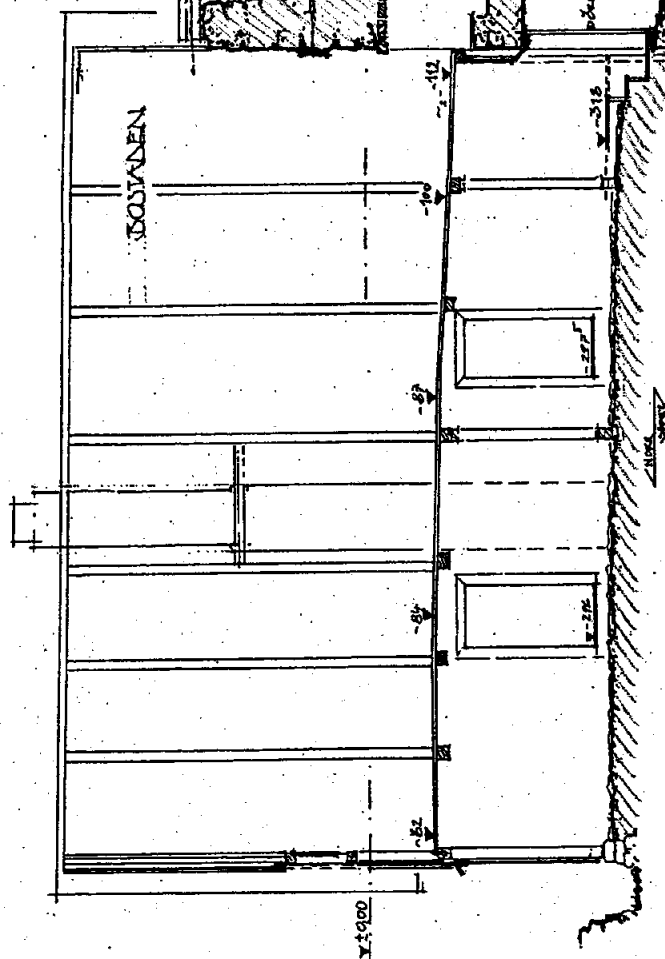

VATTENMÖLLAN

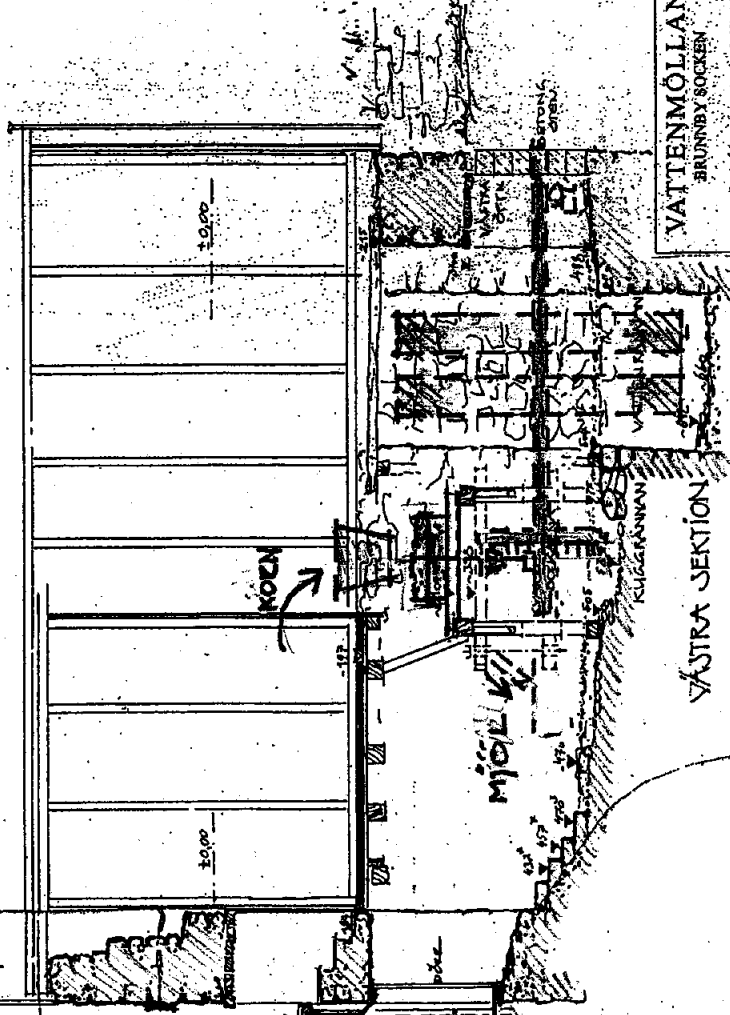
BRUNNBY SOCKEN

UPPMÄTT
ARKITEKT

OKT. 2005
BERT BURGER

SEKTION VID GENOMGÅNGEN

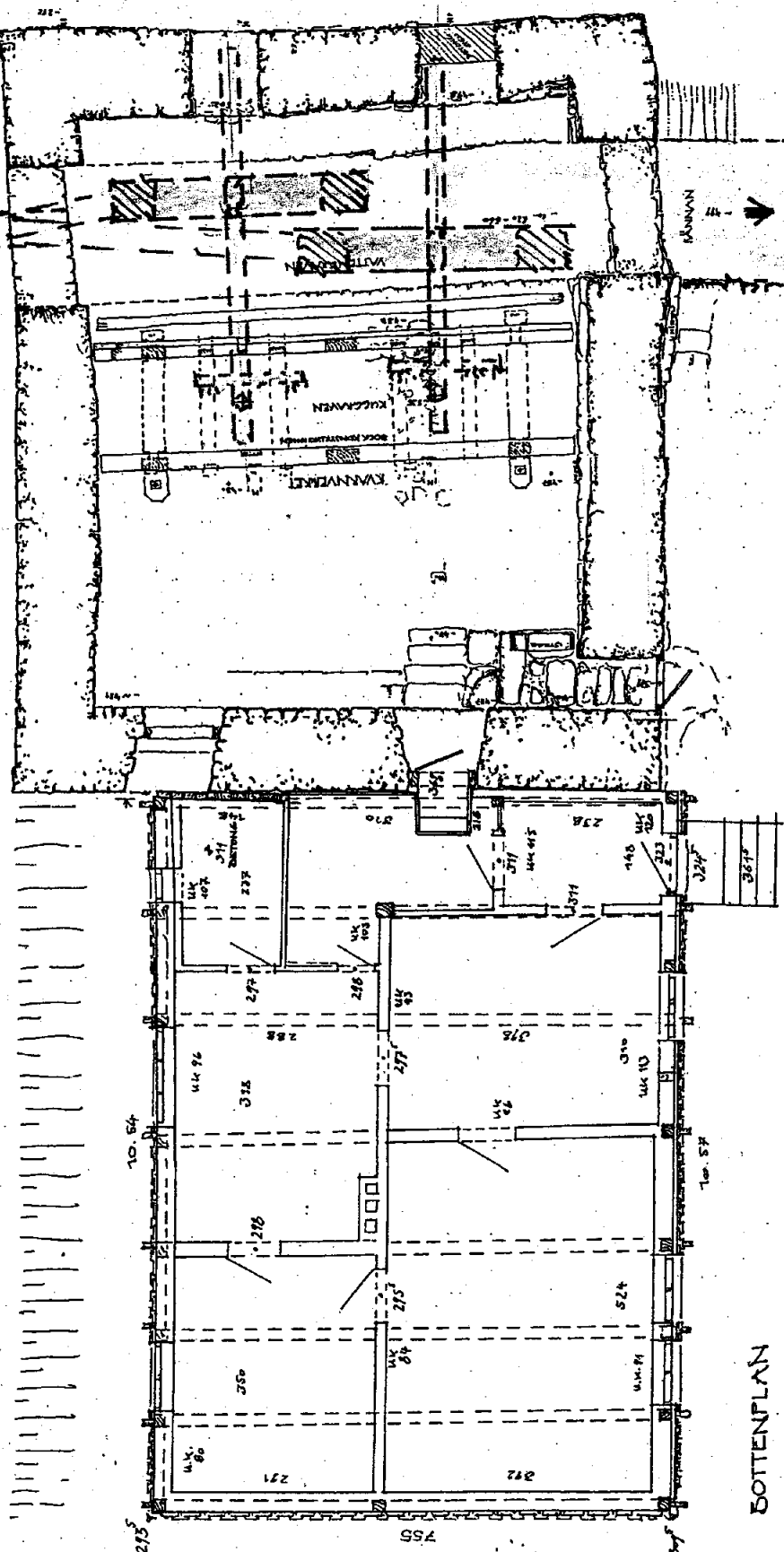
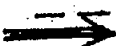

VÄSTRA SEKTION

VATTENMÖLLAN
BRUNBY SÖCKEN
UPPMÄTT
OKT. 2003
ARKITEKT
BERT BURGER
SEALA 1:500

DÄMMEN

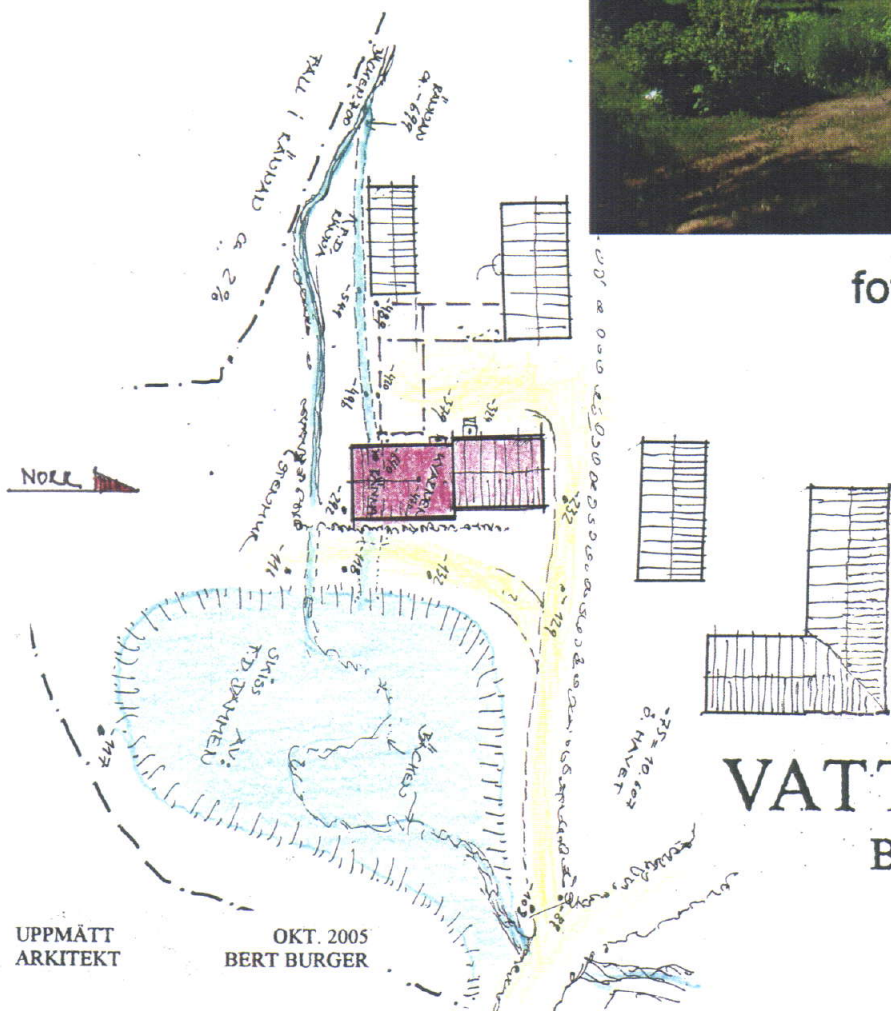
VATTEN

BOTTENPLAN

VATTENMÖLLAN
BRUNNBY SOCKEN
OCT. 2005
UPPMÄTT
ARKITEKT
BERT BÜRGER
SKALA 1:60

Situationsplan

UPPMÄTT
ARKITEKT

OKT. 2005
BERT BURGER

foto med f.d. dammen

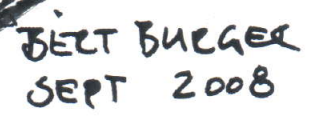
VATTENMÖLLAN BRUNNBY SOCKEN

Som jämförelse :

Pålsjö Mölla
med dammen

1.

DÄMMEN

VATTEN

BRUNNBY SOCKEN

VATTENMÖLLAN

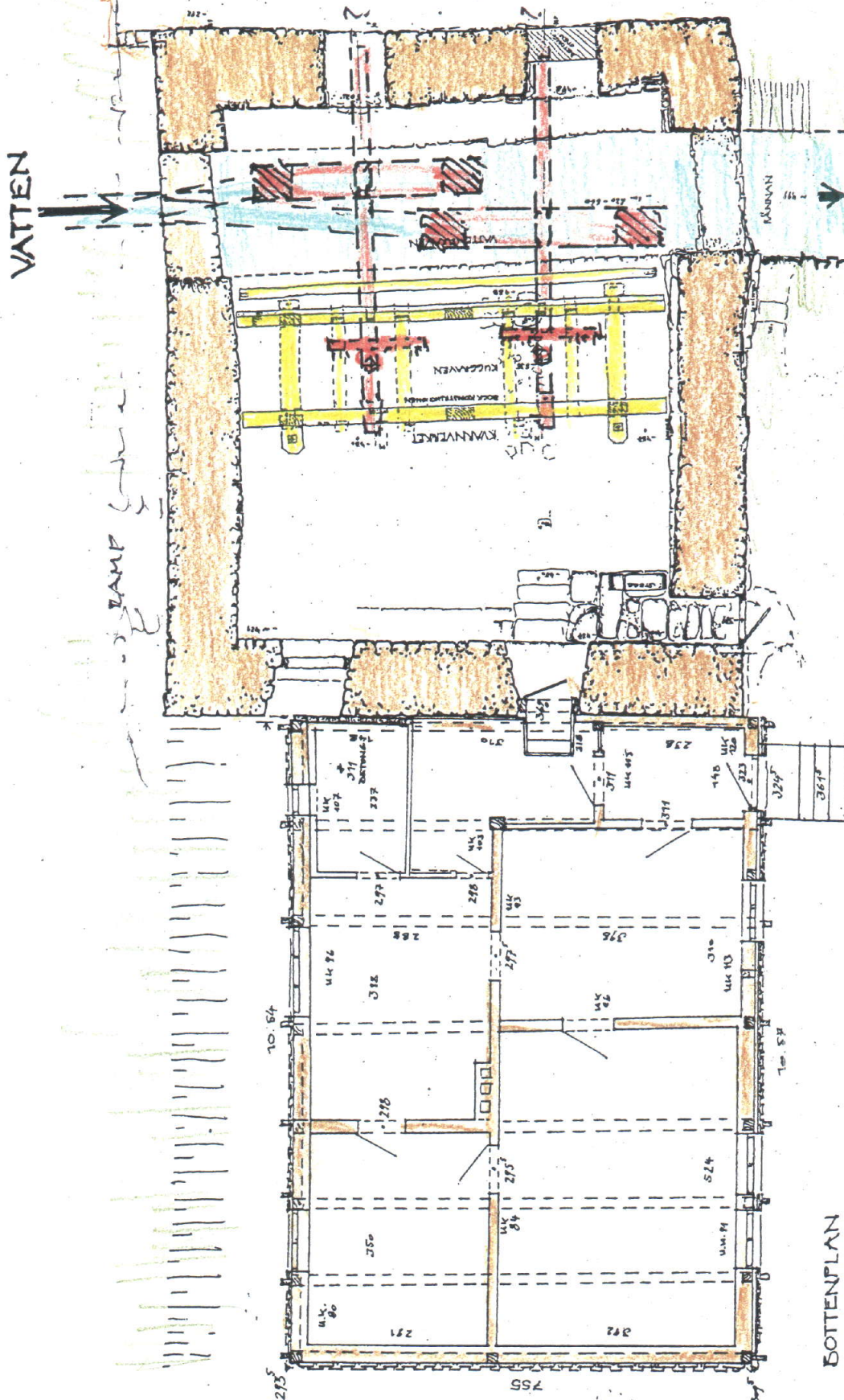
BRUNNBY SOCKEN

OKT. 2005
BERT BURGER

UPPMÄTT
ARKITEKT

BOTTENPLAN

78700

[illegible]

BRUNNBY SOCKEN

UPPMÄTT
ARKITEKT

OKT. 2005
BERT BURGER

ARKITEKT

WESTRA SEKTION:

7000

SEKTION VID GENOMGÅNGEN

BASEMENT

4201

704

KUĆE RANIAN

2015

一、

...

Y

1.

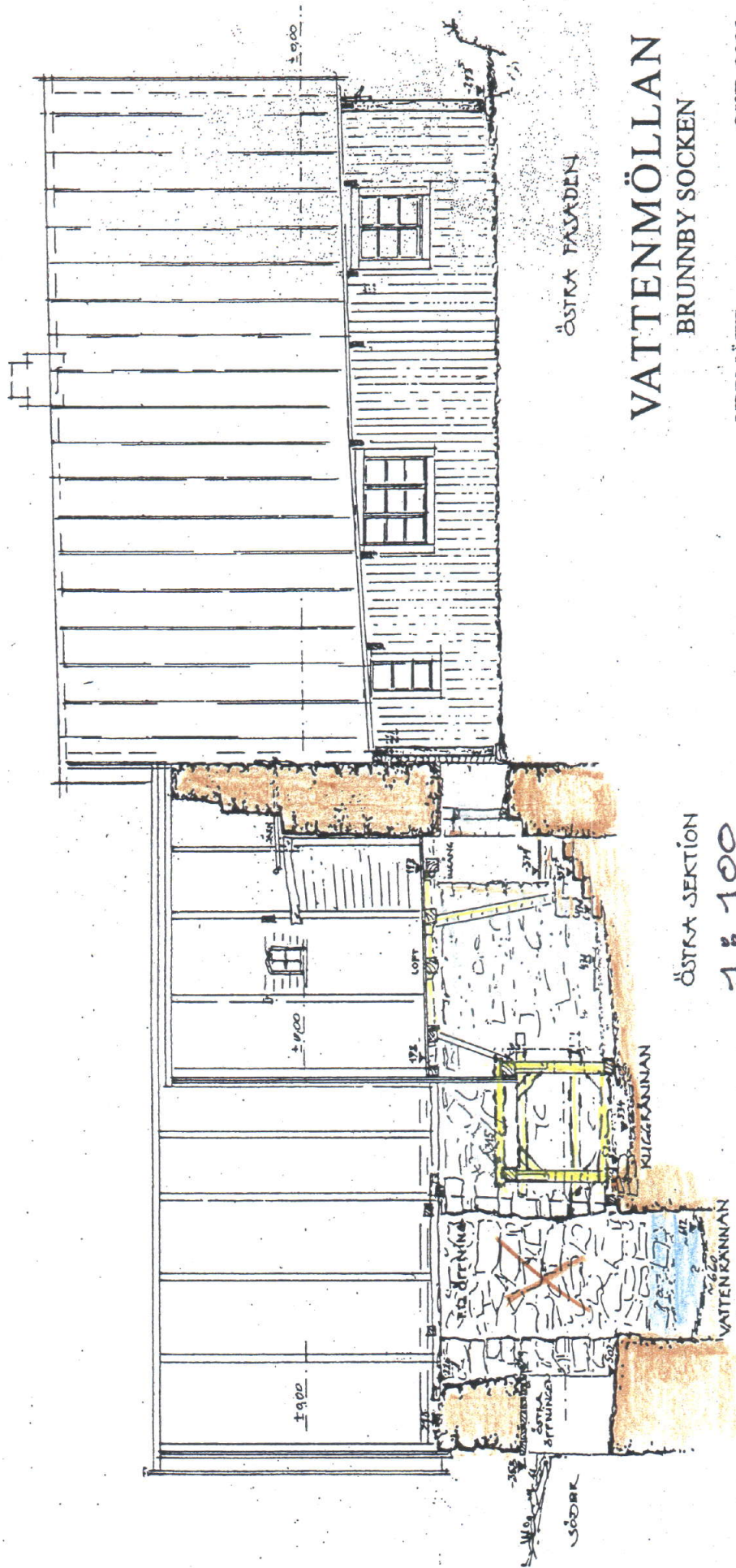
432

10

1

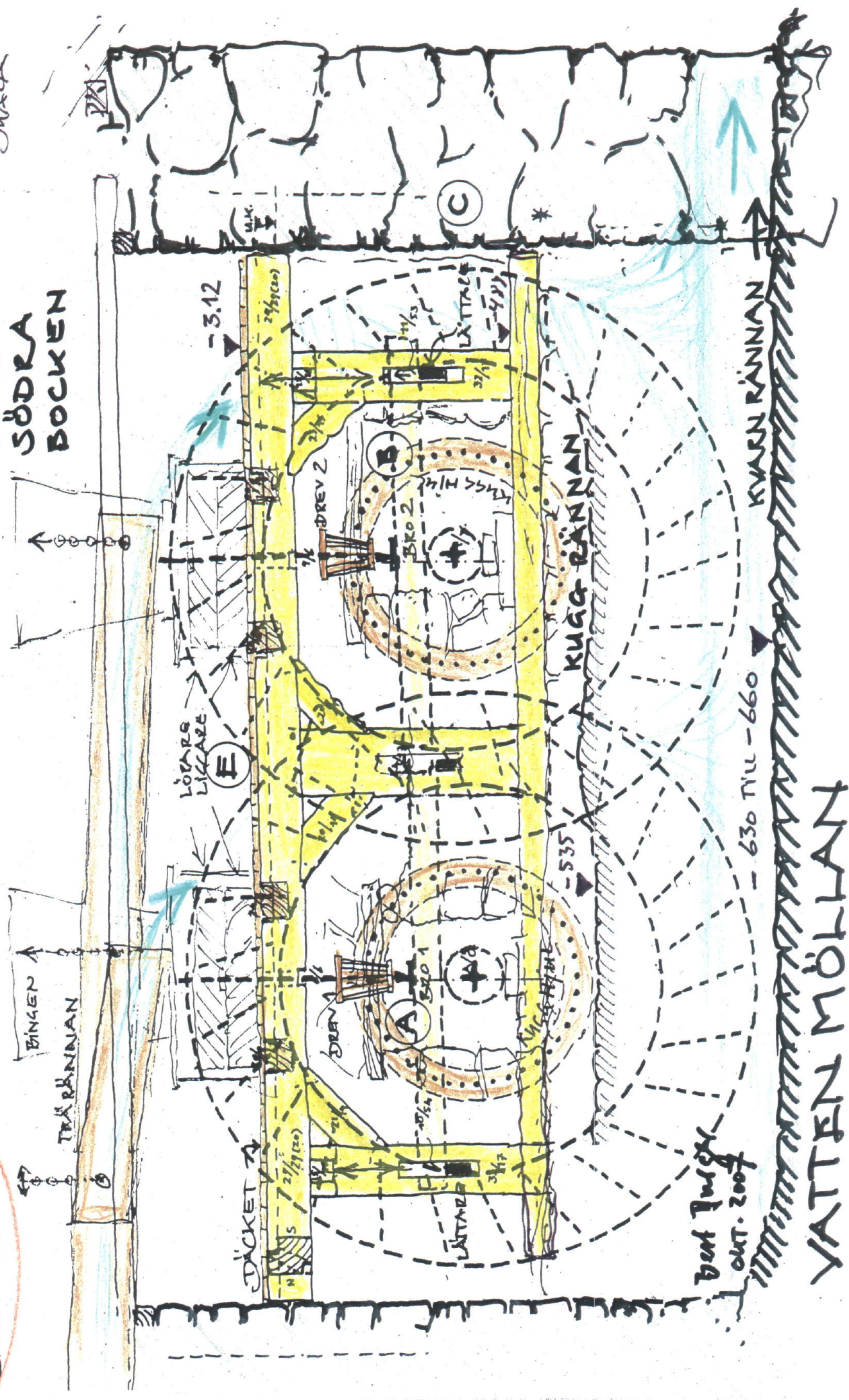
1

ДАНН КЛОМАН

SKISS:
SÖDERA
BOCKEN

UTAN
SUALA

For. 2002-2003

YATTON ZION

Det krävs många arbetsdagar ..

Caroline Ranby :
arkeologiska sondager i kugghjulets ränna

kvarnrännan

grävs fri igen

igenmurade
ytterväggen

återöppnade
ytterväggen med
nya portar, dörr och
kvarnrännan

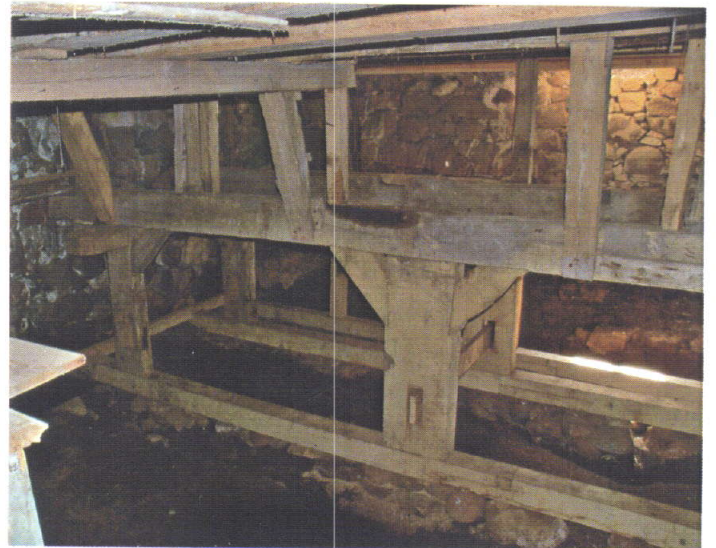

Kvarnbockarna östra sidan

innan och

efter rekonstruktionen

som jämförelse: Pålsjö Mölla

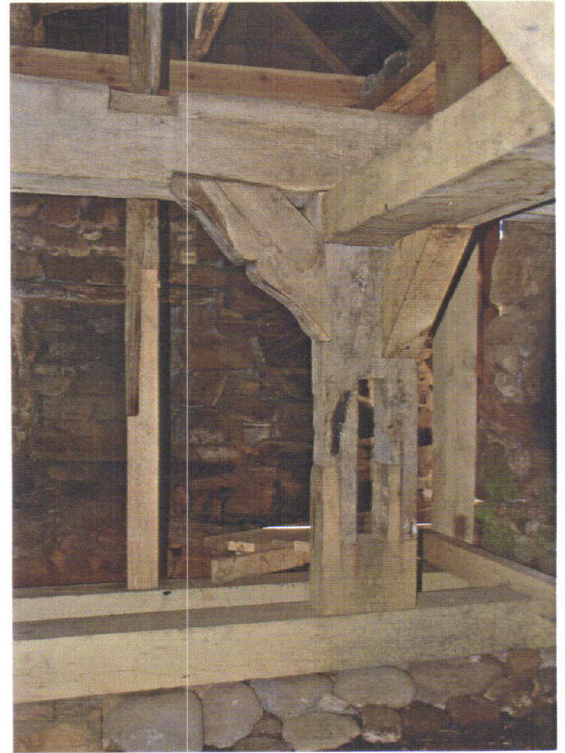

Aug 08

kugghjulet med drev
och nålen nå bron

däcket med kvarnstenarna
i ringkastet och miöltutan

Kvarnbockarna västra sidan

innan och efter rekonstruktionen

igenmurade
ytterväggen

öppnade
ytterväggen med
bockkonstruktionen
och kvarnrännan

Thure sept 08